تخته سفید شماره ۶۲

تاک

ضرورت فلسفه برای کودکان

کاوه رستمی*

● امروزه استفاده از فناوری‌های نوین آموزشی و رویکردهای خلاقانه برای درگیرکردن کودکان جایگزین شیوه‌های سنتی در آموزش‌وپرورش شده است و مدرسه، آموزش و کلاس نیز با آنچه امروز می‌شناسیم کاملا متفاوت شده است. ماتیو لیپمن در دانشگاه کلمبیا، این نظریه را مطرح کرد که اگر ذهن کودک را درگیر مباحث فلسفی کنیم، می‌توانیم شیوه تفکر او را رشد دهیم. وی معتقد بود اگر کنجکاوی طبیعی کودکان و میل آنان به دانستن درباره جهان را با فلسفه ارتباط دهیم، می‌توانیم کودکان را به متفکرانی تبدیل کنیم که بیش از پیش نقّاد، انعطاف‌پذیر و مؤثر باشند. برای این منظور او برنامه آموزش فلسفه برای کودکان را مطرح کرد.

فلسفه برای کودکان برنامه آموزشی جدیدی است که هدفش پرورش قدرت تفکر و استدلال (به‌ویژه تفکر منطقی) در کودکان است و برای رسیدن به این هدف از مفاهیم فلسفی به منزله موضوعات سودمند استفاده می‌کنند و پروراندن قدرت استدلال، خلاقیت، قضاوت و ساختن مفاهیم و تفکر منطقی را مدنظر دارند و بر آن هستند تا مهارت پرسیدن و فلسفه‌ورزی را آموزش دهند. برخی از پرسش‌هایی که به روشن‌کردن این مسائل کمک می‌کنند و کودکان مایل به طرحشان هستند، از این قبیل‌اند: آیا تفکرات و دانش آدمی واقع‌نماست؟ آیا باید همیشه از اکثریت پیروی کرد؟ آیا قواعد هرگز نباید شکسته شوند؟ چرا باید به دیگران به دیده احترام نگریست؟ این پرسش‌ها و مسائل مربوط به آنها و همچنین مجموعه مسائلی را که با رشد مهارت‌های مهم شناختی کودکان مرتبط‌اند و منجر به تقویت مهارت‌های تفکر و استدلال در آنان می‌شوند، می‌توان در قالب داستان‌ها و رمان‌ها برای کودکان بیان کرد.

عمر برنامه آموزش فلسفه به کودکان در ایران کوتاه است؛ بعد از آشنایی با این برنامه، به‌تدریج اندیشه فلسفه به کودکان، از سوی پژوهشگران و متولیان تعلیم‌وتربیت ایرانی، مورد اقبال قرار گرفت. در طول حدود دو دهه از عمر این برنامه در ایران، تعدادی پژوهش دانشگاهی انجام شده است. درحال‌حاضر در کشور ما با بررسی‌های انجام‌شده مشاهده می‌شود که با وجود تأکید و توجه کافی سند برنامه درسی ملی به بحث تفکر و تفکر فلسفی، نظام آموزشی به این مقوله کم‌توجه است و اقدامات اساسی جهت توسعه برنامه فلسفه برای کودکان و توسعه تفکر فلسفی صورت نگرفته و ما با محتواهای متنوع که عموما ترجمه شده‌اند، روبه‌رو هستیم و در جنبه‌های مختلف این برنامه (محتوا، تسهیلگر، ارزشیابی و...) الگوی تدوین‌شده مشخصی نداریم؛ اینکه نقش تسهیلگر و ویژگی‌های او در این برنامه چیست و توسط چه گروه یا مراکزی باید تربیت شود یا محتوای مورد استفاده این برنامه در کشور ما چه مواردی است. بیشتر تحقیقات صورت‌گرفته در کشور ما در رابطه با برنامه فلسفه برای کودکان مربوط به تأثیر این برنامه بر جنبه‌های مختلف رشدی کودکان است و کمتر به صورت اساسی این برنامه و مؤلفه‌های آن مورد سؤال قرار گرفته است.

* پژوهشگر مؤسسه مطالعات کودکی مدرس

۴۰ سال تعلیق در اجرای اصل ۱۵ قانون اساسی

آوار اضطراب بر سر کودکان دوزبانه

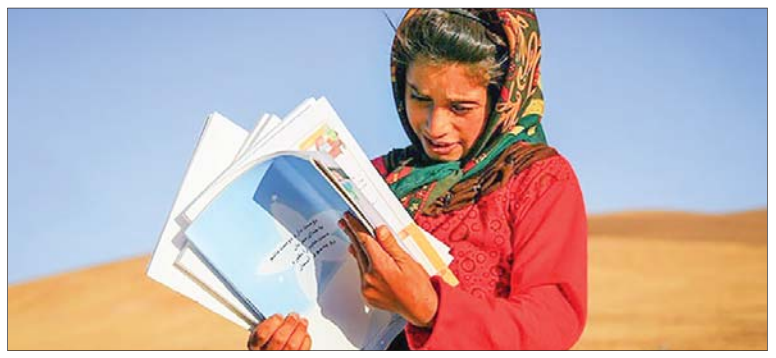

احمد شبانی‌بانه
معلم

وزیر آموزش‌وپرورش، مسئولان آموزش ابتدایی کشور را درخصوص تکلم به زبان مادری دانش‌آموزان مناطق دوزبانه، بر حذر داشته و از این امر به‌عنوان خط قرمز نظام آموزشی یاد کرده و آن را بسیار خطرناک توصیف می‌کند. وی که از یک سو با ناامیدی، صحبت از ورشکستگی آموزش‌وپرورش می‌کند، از سوی دیگر با لحنی اقتدارگرایانه، معلمان مناطق دوزبانه را مورد خطاب قرار می‌دهد که مبادا با کودکان بلوچ و عرب و کرد و ترک از همان ابتدای ورود به مدرسه با زبان مادری‌شان ارتباط برقرار کنند! وزیری که در روسیه پیشنهاد می‌کند دانش‌آموزان ایرانی، زبان روسی بیاموزند، اکنون در اصفهان، سخن‌گفتن معلمان با دانش‌آموزان اقوام ایرانی به زبان مادری را خط قرمز نظام آموزشی و بسیار خطرناک تلقی می‌کند! این یادداشت درصدد است با تحلیل این بخش از گفته‌های آقای وزیر، ضمن دعوت ایشان به مداقه در سخنانش، به روشن‌شدن زوایای مسئله نیز کمک کند:

۱- اگر از نقطه‌نظر حقوقی آغاز کنیم، بلافاصله باید سراغ اصل ۱۵ قانون اساسی رفت و بخش دوم این اصل را یادآوری کرد که به صراحت از «آزادی استفاده از زبان‌های محلی و تدریس ادبیات آنها در کنار زبان فارسی» سخن گفته است. ظرف انقلاب و مطالبات انباشته مردم ایران در قبل از آن، بسی گشاده‌تر بود از آنچه امروز برخی آن را خطر و خط قرمز تلقی می‌کنند. پرسش این است که آیا ۴۰ سال کافی نیست برای معطل‌نگه‌داشتن این بخش از اصل ۱۵ قانون اساسی؟ آقای وزیر که لابد شرح وظایف وزارت خویش را مطالعه کرده و باید براساس آن عمل کند، نمی‌داند که این حرف خلاف قانون اساسی و شرح وظایفش است؟ بند ۷ ماده ۱۰ از فصل چهارم وظایف و اختیارات وزیر آموزش‌وپرورش مصوب ۶۶/۱۱/۲۵، حتی درخصوص تألیف و طبع کتب درسی و نشریات کمک‌آموزشی، وزیر را به رعایت اصل ۱۵ قانون اساسی و نیز توجه به بافت زندگی مناطق مختلف موظف می‌کند. یکی از اصول ناظر بر برنامه‌های تربیتی در سند برنامه درسی ملی، اصل «تفاوت‌ها»ست. بر این مبنا، «برنامه‌های درسی و تربیتی باید ضمن تأکید بر ویژگی‌های مشترک، به تفاوت‌های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی)، جنسیتی و فردی دانش‌آموزان توجه کرده و از انعطاف لازم برخوردار باشد». گویا قوانینی که این همه زمان و پول صرف تدوین آنها شده برای آقای وزیر محلی از اعراب ندارد!؟

۲- از نقطه‌نظر اجتماعی، اگر ورود کودک را به مدرسه بسان یک حادثه در زندگی وی تلقی کنیم، این حادثه را باید از نگاه کودک مورد توجه قرار داد. اگر اتفاقاتی که در مدرسه برای کودکان دوزبانه تدارک دیده شده را با آنچه در خانه اتفاق می‌افتد مقایسه کنیم، آن وقت لازم است بسیاری از مفروضاتمان را دست‌کاری کنیم. وقتی زبان مادری دانش‌آموزان دوزبانه با زبان مدرسه متفاوت است، بر همین اساس تجربیات زیسته کودکان نیز با آنچه قرار است در مدرسه اتفاق بیفتد، متفاوت خواهد بود. اکنون آقای وزیر با این دستور می‌خواهد کودک دوزبانه را از یک انسان اجتماعی به یک انسان منفرد گوشه‌گیر تبدیل کند. به نظر می‌رسد که این طرز فکر، زبان کودکان دوزبانه را زبانی فاقد کارکردهای جامعه‌پذیری لازم برای حضور در مدرسه می‌داند ازاین‌رو بدون توجه به حق طبیعی و اجتماعی آنها، نسبت به تداوم تکلم زبان مادری آنها اعلام خطر می‌کند.

۳- از نظر علمی باید به پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه مراجعه کرد: سال‌هاست که کودکان دوزبانه از کلاس اول ابتدایی - و در سال‌های اخیر حتی در دوره پیش‌دبستانی- به زبان فارسی تعلیم‌وتربیت می‌شوند. نتایج بیشتر تحقیقات انجام‌شده دراین‌باره حاکی از آن است که مادامی که زبان آموزش در پایه‌های نخستین دوره ابتدایی زبان مادری نوآموز نباشد، این نوآموزان دچار تأخیر در مفهوم‌سازی شده و به نسبت نوآموزانی که به زبان مادری تحت تعلیم قرار می‌گیرند، دچار افت یادگیری می‌شوند. در اینجا تنها به نتایج یک فراتحلیل که جزء طرح‌های پژوهشی مصوب پژوهشگاه آموزش‌وپرورش نیز هست اشاره می‌شود. در این فراتحلیل (مصرآبادی، جواد و همکاران (۱۳۹۱)، فراتحلیل پیامدهای شناختی-تحصیلی دوزبانگی) که نتایج کمّی ۲۱ تحقیق تحلیل شده‌اند، نشان داده شده که در بیش از دوسوم این تحقیقات، دوزبانه‌ها نسبت به تک‌زبانه‌ها از لحاظ شناختی ضعیف‌تر هستند و تفاوت‌های معناداری بین دو گروه در شاخص‌های تحصیلی وجود دارد. همچنین یافته‌های تحقیقات دادستان و مجدآبادی (۱۳۷۵)، ستاری (۱۳۸۰) و یامی (۱۳۸۲) نشان می‌دهند که ضعف دانش‌آموزان دوزبانه نسبت به دانش‌آموزان تک‌زبانه به مشکلات خواندن و خطاهای زبانی دانش‌آموزان دوزبانه به عدم یکسانی در توانایی‌های زبانی دانش‌آموزان دوزبانه مربوط می‌شود. غالب این نارسایی‌ها مربوط به پایه‌های اول تحصیلی است. در اینجا راقم این سطور، با وجود نتایج راهگشای تحقیقات یادشده، در شرایط کنونی، قائل به پیش‌کشیدن بحث «آموزش به زبان مادری» کودکان دوزبانه نیست بلکه مایل به طرح این پرسش است که چرا وزیر آموزش‌وپرورش دور کارکرد آموزشی زبان مادری کودکان دوزبانه به‌مثابه «زبان واسط آموزشی» خط قرمز می‌کشد و آن را خطرناک قلمداد می‌کند؟

۴- از نقطه‌نظر زبان‌شناسی، اگر هدف و خاصیت زبان را «برقراری ارتباط» بدانیم، در اینجا جناب آقای وزیر درصدد «ارتباط‌زدایی» از دانش‌آموزان و معلمان مناطق دوزبانه ایران برآمده است. وی با لحنی دستوری و هنجاری می‌گوید: معلمان نباید به هیچ وجه برای برقراری ارتباط راحت‌تر با دانش‌آموزان، به زبان محلی تکلم کنند زیرا این کار بسیار خطرناک است. آیا این «القای ضرورت طرد» زبان مادری نیست؟ درست است که زبان مادری کودکان دوزبانه در ایران، بخت رسمی‌شدن نیافته است اما «مبتنی بر روال طبیعی» است. کودکان این مناطق، مانند کودکان فارس‌زبان، با این زبان یک دنیا تجربه برای زندگی اندوخته‌اند؛ به وسیله آن خود و جهان را فهمیده‌اند. برای آنان دشوار است بتوانند بر اضطراب اولیه حضور در یک دنیای جدید (مدرسه) غلبه یابند. آیا این دستور آقای وزیر، به منزله ایجاد اضطراب مضاعف برای این کودکان نیست؟ این نشانه خطرناکی است از به‌رسمیت‌شناختن تبعیض و نفی حق طبیعی بخش زیادی از فرزندان این مملکت.

اعتماد اجتماعی و آفت‌های درخت فرهنگ

مژگان باقری
معلم

واقعیت این است که در جامعه فعلی ایران، بنیان‌های اجتماعی که باعث پیوند افراد جامعه می‌شود، دچار آسیب‌های جدی شده است. یکی از این بنیان‌ها، اعتماد اجتماعی است. براساس نتایج دومین پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، ۲۴/۵ درصد از مردان و ۳۳/۲ درصد از زنان معتقد بودند که نمی‌توانند به دیگران اعتماد کنند.

از نظر جامعه‌شناسانی مثل پارسونز، اعتماد این باور را در افراد ایجاد می‌کند که دیگران به منظور دستیابی به یک موقعیت گروهی از منافع شخصی دست می‌کشند. اما نکته مهم این است که اعتماد یک ویژگی ثابت و تغییرناپذیر نیست بلکه در روابط اجتماعی شکل می‌گیرد و تقویت یا تضعیف می‌شود. اعتماد یکی از جنبه‌های مهم روابط اجتماعی است و زمینه‌ساز مشارکت و همکاری میان اعضای جامعه است . در جوامعی مانند ایران که سطح اعتماد افراد به یکدیگر به طرز چشمگیری کاهش یافته، هنوز هم سازندگان و حافظان فرهنگ جامعه به‌عنوان مورداعتمادترین قشر دیده می‌شوند. این اعتماد به‌راحتی به دست نیامده؛ بلکه فرهنگیان بسیاری خون‌دل‌ها خورده‌اند و ایثارگری‌ها کرده‌اند تا این باور در حافظه تاریخی ملت ایران به بار بنشیند که معلمان به‌راستی پیامبران زمانه‌اند و به‌جز مسائل مادی و معیشتی، دغدغه‌های دیگری نیز دارند؛ دغدغه‌هایی متعالی از جنس فرهنگ. اما شوربختانه چندی است که این درخت تنومند اعتماد مورد هجوم آفت‌هایی ضدفرهنگی قرار گرفته است. اخبار ناگواری که هرازچندگاهی در مورد آموزش‌وپرورش پخش می‌شود البته که درصد بسیار ناچیزی از فرهنگیان کشور را دربر می‌گیرد اما نشان‌دهنده یک ضعف سیستماتیک در کل دستگاه آموزش‌وپرورش است. به‌عنوان مثال خبر آزار جنسی دانش‌آموزان توسط معاون یک مدرسه، هرچند واکنش شدیدی از سوی جامعه ایجاد می‌کند ولی چون خبر پرتکراری نیست و مسئولان هم بلافاصله به آن واکنش نشان داده و آن را پیگیری می‌کنند، بنابراین می‌توان امیدوار بود که اعتماد ترک‌خورده مردم نسبت به معلمان در این مورد خاص ترمیم شود. ولی اخبار دیگری وجود دارد که اولا بسیار پرتکرار است و ثانیا متأسفانه عکس‌العمل مسئولان در برابر آن بسیار کند و موقتی است. خبر شهریه‌های غیرقانونی و بعضا بسیار بالایی که بعضی از مدیران مدارس دولتی از اولیا می‌گیرند، آن‌قدر در گوشه‌وکنار شنیده شده که متأسفانه حساسیت مردم را نسبت به آن کم کرده و بعضا بی‌تفاوت شده‌اند. از طرفی مسئولان در رسانه‌ها اعلام می‌کنند که مدیران، حق دریافت شهریه ندارند. از طرف دیگر به دلیل عدم پرداخت سرانه، مدیران مجبور به گرفتن شهریه می‌شوند. رودررویی مدیران و اولیا و شایعاتی که در مورد سوءاستفاده بعضی از مدیران از این شهریه‌ها پخش می‌شود، اعتماد مردم را به قشر معلمان خدشه‌دار کرده است. یکی دیگر از آفت‌های جامعه فرهنگی، روی‌آوردن تعدادی از معلمان به کارهایی است که متأسفانه زینده کسوت معلمی نیست. بارها این موضوع را شنیده‌ایم که تعدادی از معلمان از تدریس قسمتی از مطالب درسی در کلاس امتناع کرده تا شاگردان را به طرف کلاس‌های خصوصی خود بکشانند! یا برخی معلمان حتی تعداد اندک که با گرفتن وجه نقد از شاگردان خود، سؤالات امتحانی را در اختیار آنان قرار می‌دهند! نشانه‌های ازبین‌رفتن اعتماد مردم به معلمان به وضوح قابل مشاهده است. هفته گذشته چالشی با عنوان «نه به فیش حقوقی» از سوی تعدادی از فرهنگیان اجرا و عکس‌ها و کلیپ‌های آن در فضای مجازی منتشر شد. پیام‌های نوشته‌شده مردم زیر این عکس‌ها و کلیپ‌ها که بعضا نیز بسیار توهین‌آمیز بود نشان از واقعیتی تلخ دارد و آن این است: شوربختانه آفت‌هایی که بسیار آرام و گزنده به درخت فرهنگ کشور نفوذ کرده بودند، در حال رسیدن به ریشه‌ها هستند. پیام‌های مردم بسیار دردناک ولی به منزله یک زنگ خطر است. هشداری است که فرهنگیان چاره‌ای برای این آفت‌ها بیندیشند. به گمان نگارنده علت بیشتر این مصائب به سیستم معیوب آموزش‌وپرورش برمی‌گردد. چراکه سیستم معیوب، آدم‌های معیوب تولید می‌کند. قانون‌شکنی از بالا شروع می‌شود و به مدیران جزء سرایت می‌کند. مدیران متخلف به پشتوانه رؤسای متخلف خود سال‌ها به‌عنوان مدیر باقی می‌مانند و معلمان سودجو، اعمال خلاف و غیرانسانی خود را به پایین‌بودن حقوق و مزایا ربط می‌دهند. سیستم گزینش آموزش‌وپرورش درست کار نمی‌کند و افرادی را که معضلات اخلاقی و روانی یا بهره هوشی پایین دارند به درون خود راه می‌دهد.

بی‌پرده بگوییم تمام ناخداهای آموزش‌وپرورش از سکانداری این کشتی بزرگ ناتوان بوده‌اند و همه آنها یا به دلیل مصلحت و منفعت یا به دلیل ناتوانی، فریادهای معلمان شریف را نشنیده‌اند و کار به اینجا رسیده که می‌بینیم اعتماد مردم به قشر فرهنگیان در حال کم‌رنگ‌شدن است. اگر این اعتماد از بین برود دیگر سنگ روی سنگ بند نمی‌شود زیرا معلمان در تمام بحران‌های یک کشور نقش کشتی نجات را دارند و اگر این کشتی، شکسته و به گل نشسته باشد دیگر چه چیز می‌تواند فرهنگ یک جامعه را نجات دهد؟ پارسونز بر این نکته تأکید داشت که نظام منسجم نظامی است که بتوان به عاملان آن در انجام وظایفشان اعتماد کرد که این امر به پایداری و نظم سیستم اجتماعی کمک می‌کند. متأسفانه شواهد نشان می‌دهند که درحال‌حاضر آموزش‌وپرورش در حال ازدست‌دادن چنین انسجامی است.

یادداشت

اوقات فراغت در مدرسه یا خارج از مدرسه؟

مهرنوش محمدی
کارشناسی‌ارشد روان‌شناسی

● آنچه در برابرش مقاومت کنید همچنان پابرجاست. اولین قدم برای حل مسئله، پذیرش آن است.

در اینکه نوجوان باید اوقات فراغت خود را به‌خوبی سپری کند و وقتش به بطالت گذرانده نشود، شکی نیست، اما مهم‌تر از همه این است که چه برنامه‌هایی برای نوجوان در نظر گرفته شود.

اگر استفاده از کلاس‌های تابستانی مدنظر است، بهتر است استعداد و توانمندی نوجوان در نظر گرفته شود؛ زیرا هر فرد در زمینه خاصی استعداد و علاقه دارد. نمی‌توان انتظار داشت همه افراد در هر زمینه ورزشی یا هنری موفق باشند. اگر کلاس‌ها و سرگرمی متناسب با علایق و استعداد باشد، استرس نوجوان کم می‌شود و همچنین مهارتی می‌آموزد که در آینده شغلی او تأثیر بسزایی دارد.

چنانچه کلاس‌های تابستانی در محیط مدرسه و زیر نظر والدین برگزار شود، خیلی بهتر از برگزاری کلاس‌ها در محیطی است که با آن آشنایی نداریم. در این حالت، هم باعث صرفه‌جویی در زمان و هزینه‌ها می‌شود و هم در طول سه ماه تعطیلی تابستان، نوجوان از محیط مدرسه دور نمی‌شود. این موضوع تأثیر بسزایی بر روند یادگیری دانش‌آموز می‌گذارد؛ زیرا در محیطی آموزشی قرار گرفته که با آن آشنایی دارد.

در آخر اینکه، نه‌تنها در طول سه ماه تعطیلات تابستانی، بلکه در هر زمان دیگری به نوجوان خود مسئولیتی را واگذار کرده و مطمئن باشیم از عهده انجام آن کار برمی‌آید و آن را تمام می‌کند. دراین‌صورت نوجوان عادت می‌کند مسئولیت‌پذیر بار بیاید و هم یاد می‌گیرد تنها انتفاع‌گیرنده نباشد.

مسئولیت‌پذیری رکن اساسی زندگی است. تا زمانی که به فرزندمان مسئولیتی واگذار نشود، یاد نمی‌گیرد مسئولیت‌پذیر باشد. درضمن تمرینی است برای آینده او، زیرا در جامعه باید وظیفه‌ای را برعهده بگیرد و نقشی ایفا کند.

جدول ۳۱۵۹ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- زمینه- فهمیده- برجسته‌ترین اثر خیام نیشابوری ۲- آقای فرانسوی- نقاش ایرانی عهد تیموری و صفوی- بسیار درخشان ۳- میوه ترش هندی- بیگانگان- بی‌سروپا ۴- چشم سوم!- رودی در روسیه- شعبه‌ای از نژاد سفید ۵- منسوب به آخرت- نصیحت- مذکر ۶- ضمیر دوم‌شخص مفرد- خوبی‌ها و نیکی‌ها- برگشتن ۷- متداول- از مقاطع مخروطی- مادر اختراع است ۸- میان- کوهی در مکه در شرق مسجدالحرام- جزایر دوگانه خلیج‌فارس ۹- پیت- پارچه- بیش از حد لزوم ۱۰- عارفان- تپش قلب- شهر توت ۱۱- بوی رطوبت- سیستمی برای ضبط و پخش صدا- از سبک‌های شعری ادبیات ایران ۱۲- شتر تندرو- ارث‌برنده- از آفات درختان میوه ۱۳- امیدوار- شنیدن- سوره سی‌وهشتم قرآن ۱۴- لوازم منزل- پاک‌کردن- بعد از ژانویه ۱۵- پیوستگی- دستگاهی در تأسیسات گرمایشی- ضربه سر در فوتبال.

عمودی:

۱- از انواع حج- نام اصلی چنگیزخان مغول- درجه حرارت ۲- مجموعه‌داستانی نوشته شهریار مندنی‌پور- گردهمایی ۳- کارآگاه به دنبال آن است- فرمانبردار- آهن‌ربا ۴- قیمت بازاری- کرم‌خورده- طرز عمل ۵- اطراف کره زمین را فراگرفته است- چند وکیل- وسیله‌ای برای تشخیص برق‌داربودن مدار الکتریکی ۶- جست‌وجوگر- خواربار فروش- از حروف الفبا ۷- مستراح- آیین‌ها- پایتخت انرژی ایران ۸- بازیگر خانم فیلم به وقت خماری (در حال اکران) ۹- باغبانی که تاک پرورش می‌دهد- بشارت‌دهنده- بهسازی ۱۰- حرف همراهی- برادر مادر- فرستادن پیامبران از سوی خدا ۱۱- متناوب- لقب امپراتوران روم بود- سود ۱۲- مرتعش- سردار- رها ۱۳- تازه و جدید- بی‌نظیر- فیلمی ساخته مسعود کیمیایی ۱۴- چو... نباشد تن من مباد- رمانی نوشته احمد بیگدلی که جایزه کتاب سال ایران را برایش به ارمغان آورد ۱۵- ظریف- میکروسکوپ- مرغ سلیمان.

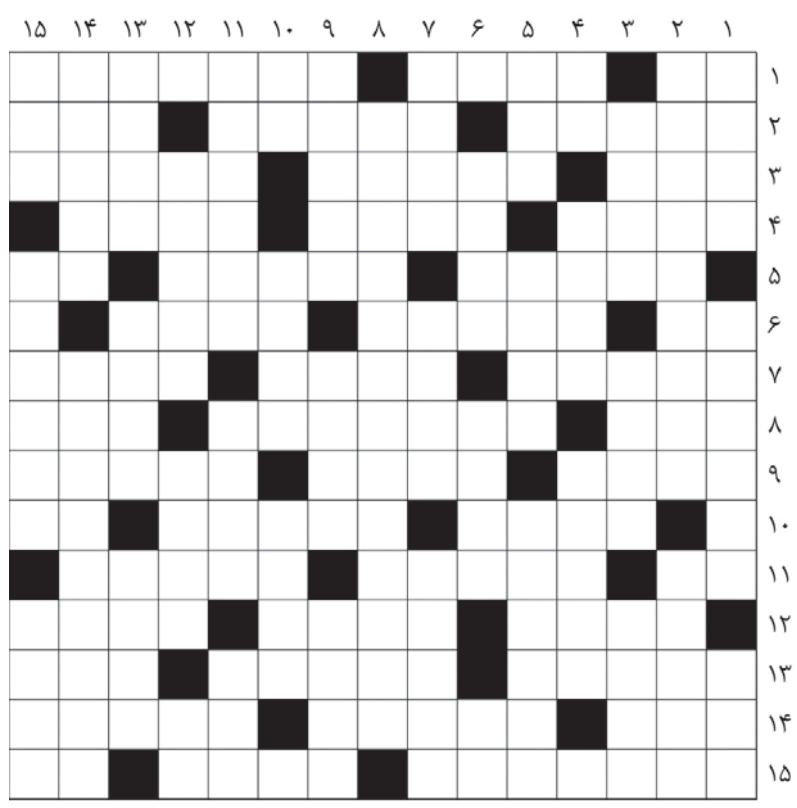

حل سودوکو سخت

۲	۱	۵	۴	۶	۸	۳	۷	۹
۴	۷	۸	۹	۳	۲	۵	۱	۶
۳	۹	۶	۵	۱	۷	۲	۴	۸
۷	۳	۱	۸	۲	۶	۴	۹	۵
۶	۸	۴	۱	۵	۹	۷	۲	۳
۹	۵	۲	۳	۷	۴	۶	۸	۱
۱	۶	۹	۲	۴	۳	۸	۵	۷
۸	۲	۷	۶	۹	۵	۱	۳	۴
۵	۴	۳	۷	۸	۱	۹	۶	۲

حل سودوکو ۲۱۵۴

		۷		۲	۱	۹		
۹	۳				۴			
	۱							۷
	۵	۹		۶				
		۶	۹		۳	۲		
				۴		۶	۱	
۴							۷	
			۴				۹	۶
		۵	۶	۷		۴		

جدول ۳۱۵۸

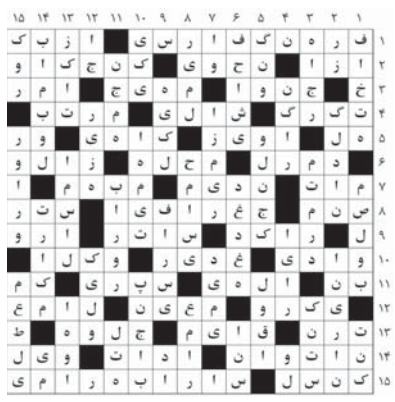

سودوکو سخت ۲۱۵۵

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۹	۶	۷				۳		
	۵	۲		۸	۷			
	۱		۶					
			۷		۵		۹	
		۱		۳		۵		
	۲		۸		۴			
					۲		۴	
			۴	۷		۸	۱	
		۴				۶	۷	۲

سودوکو ساده ۲۱۵۵

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۱	۲	۶	۳	۹	۷	۴	۵	۸
۷	۳	۴	۶	۵	۸	۱	۲	۹
۹	۸	۵	۲	۱	۴	۷	۳	۶
۵	۴	۱	۷	۸	۹	۳	۶	۲
۳	۷	۹	۵	۶	۲	۸	۱	۴
۸	۶	۲	۱	۴	۳	۹	۷	۵
۲	۹	۳	۴	۷	۵	۶	۸	۱
۴	۱	۷	۸	۲	۶	۵	۹	۳
۶	۵	۸	۹	۳	۱	۲	۴	۷